

HERALDIKA STREDOVEKÝCH SPIŠSKÝCH PREPOŠTOV, PREDOVŠETKÝM VO SVETLE SFRAGISTICKÝCH PAMIATOK (14. – 16. STOROČIE)¹

Heraldry of the Medieval Spiš Provosts, Primarily in the Light of Sphragistic Material (14th – 16th Century)

Miroslav Glejtek

DOI: 10.17846/CL.2021.14.1.65-87

Abstract: GLEJTEK, Miroslav. *Heraldry of the Medieval Spiš Provosts, Primarily in the Light of Sphragistic Material (14th – 16th Century)*. Heraldry was an important part of the culture of the medieval European society. This identifying system was originally connected primarily with the military. Later, however, the use of the coats of arms extended to the sphere of the church. In the 14th century, the coats of arms began to be actively used by high-ranking representatives of chapters. This study focuses on the coats of arms used by the medieval provosts of the Spiš collegiate chapter of St. Martin. The study of the church heraldry depends, first of all, on the amount of available sources. In the case of the Spiš provosts, the preserved items are primarily seals and also some artistic items from the architectural context. Until now, the evidence of the use of the coat of arms or the preserved heraldic elements by ten medieval provosts has been found. In most cases, these belong to the hereditary coat of arms of nobility which, by the end of the medieval period, displayed also insignia to indicate rank in a church. Although we are far from complete mapping of all coats of arms which were in use in Spiš, thanks to the preserved sources we can reconstruct their history and development rather well. Several items discussed in this paper have not been published, neither used in history research so far.

Keywords: *coat of arms, heraldry, seal, provost, Spiš, the Middle Ages*

Úvod

Hoci sa zrod heraldiky a používanie erbov v 12. storočí výrazne spája s vojenstvom, už v najstaršom období môžeme sledovať, ako sa dostáva aj do celkom civilných sfér života západoeurópskej spoločnosti. Z erbu sa stal prvoradý prostriedok identifikácie nielen jednotlivca, ale aj celých rodov, či výsadných komunit v najširšom zmysle slova. V našom domácom prostredí sa s prvými erbmi začíname stretávať na prelome 12. a 13. storočia, pričom ďalší vývoj heraldiky skutočne prial. Svedčí o tom množstvo prameňov, v staršom období predovšetkým sfragistických. V cirkevnej sfére sa erby presadili o niečo neskôr. Toto zaostávanie za profánnym prostredím možno sledovať už v západnej Európe, pričom v Uhorsku je tento posun ešte výraznejší. Neskoršia

¹ Štúdia je výsledkom projektu IRT (International Research Teams at Philosophical Faculty, University of Hradec Králové) s názvom *Mediaeval Ecclesiastical Sigillography*, riešenom v rokoch 2019 – 2021.

receptia heraldiky v cirkvi býva spájaná so značnou nedôverou voči tejto „novinke“ spočiatku spájanej s vojenstvom a osobitne rytierskymi hrami. Heraldiku nemala cirkev pod kontrolou a mohla ju ovplyvňovať len minimálne (Pastoureau 2018, 197). Po počiatočnom váhaní sa však cirkev s heraldikou naplno zžila. Svedčí o tom výzdoba v katedrálach a kostoloch vo forme nástenných malieb, náhrobkov, vitráží, neskôr mortuárií, nehovoriac o liturgických predmetoch, ako sú kalichy, bohoslužobné knihy, ornáty, berly, mitry atď. Všade tam nachádzali erby svoje miesto hlboko do novoveku. Najstaršie zachované pramene domáceho pôvodu pochádzajú z 1. tretiny 14. storočia. Medzi prvými začali erby aktívne používať arcibiskupi a biskupi, ku ktorým sa vzápätí pridali prepošti a kanonici kapitúl, či opáti kláštorov. V odbornej spisbe je zmapovaná predovšetkým heraldika najvyšších predstaviteľov (arci)diecéz. Ovela skromnejšie sú publikované poznatky k erbom kapitulného duchovenstva. Súvisí to s torzovitostou zachovaných prameňov, ktorých množstvo stúpa až v 15. storočí. Vzhľadom na súčasný stav poznania som sa rozhodol pre zmapovanie heraldiky stredovekých spišských prepoštov. Viedla ma k tomu predovšetkým súčasná solídna znalosť zachovaných prameňov, najmä pečatí. Tento príspevok nadväzuje na prácu o prepoštských pečatiach, ktorá vyšla nedávno. Možno z nej získať aj ďalšie informácie o prameňoch, ktoré som využil aj pre potreby tejto štúdie (Glejtek 2018, 55-71). V predloženom príspevku som venoval pozornosť len tým osobnostiam, pri ktorých existujú indicie o tom, že erb skutočne vlastnili a používali. V niektorých prípadoch som pre potreby rekonštrukcie erbov využil aj heraldické pamiatky, ktoré vznikli v čase pôsobenia prelátov na iných cirkevných postoch. Pri absencii takýchto prameňov som sa pokúsil podobu erbu načrtnúť aspoň na základe podoby rodového šľachtického erbu, ktorý používali prepoštovi príbuzní. V heraldike vždy platilo, že neexistuje erb bez farieb (Pastoureau 2018, 200), v tejto práci je však opomenuté všetko, čo súvisí s farebnosťou erbov, hoci každý erb nepochybne mal svoje tinktúry. Dôvodom je fakt, že charakter prameňov, ktoré máme k dispozícii nám dáva len veľmi obmedzené možnosti výskumu farebnosti týchto erbov. Vo viacerých prípadoch existujú farebné varianty, ktoré však pochádzajú z mladšieho obdobia a navyše sú často variabilné. Prisudzovaním tinktúr štítom a figúram späť do minulosti by sme sa dostali na veľmi neistú pôdu s hrozbou anachronického prístupu. Jedinou výnimkou v našom prípade je farebný erb arcibiskupa Juraja z Pavloviec, ktorý sa zachoval ako súčasť výzdoby jeho osobného breviára.

Erby prepoštov

Prvým prepoštom, pri ktorom máme zmienky o používaní vlastného erbu, bol člen jednej z vetiev významného spišského rodu pánov z Lomnice, **Mikuláš z Huncoviec** (1349 – 1356). V staršej literatúre sa spomína prepoštov náhrobok, ktorý mal byť umiestnený v kostole v Huncovciach. Ten sa ale, žiaľ, dodnes nezachoval. Miesto posledného odpočinku isto súviselo s držbou patronátneho práva prepošta nad kostolom (Labanc 2011, 136-138). Pre nás je zaujímavá zmienka o tom, že súčasťou výzdoby náhrobku mal byť aj prepoštov erb. Ten pravdepodobne korešpondoval s erbovým znamením, ktoré používali aj príslušníci iných vetiev rodu, napr. páni z Brezovice. Je ním nevedné znamenie kamzíka (Berzeviczy 1903, 97). O celkovej podobe erbu, žiaľ, nevieme povedať viac. Otázne je, či išlo len o figúru zvieraťa, alebo či bolo vložené do štítu a či boli súčasťou erbu aj nejaké mimoštítové, externé súčasti. Rovnako nepoznáme detaily erbového znamenia. V literatúre sa často spomína, že kamzík vyskakuje zo stredného vršku trojvršia. Na najstarších zachovaných pamiatkach bol erb zobrazený variabilne. Napríklad na pečati taverníka Petra z Brezovice je trojvršie jasne viditeľné (1421, MNL OL DL 74887). Na jeho náhrobnej doske z roku 1433 však absentuje (obr. 1; Csergheő – Csoma 1890, 33-35; Čovan 2015, 110-111, 128). Na náhrobku iného člena tohto rodu, ale z rovnakého obdobia, nitrianskeho biskupa Juraja, je trojvršie súčasťou erbu

(obr. 2; 1437, Medvecký 2011, 224). Rodový erb neskôr prešiel vývojom a bol dopĺňaný aj o ďalšie figúry (Novák 1986, 24-25).

Aktívne používal svoj erb prepoš **Dominik** (1357 – 1360). Nachádza sa na jeho veľkej pečati a má zaujímavé formálne stvárnenie (1357, SA Le, f. SaSk, Scr. IX, Fasc. 5). V dolnej časti pečate sú dva ranogotické, dolu zašpicatené štíty s rozdielnym obsahom (obr. 3). Aby sme mohli porozumieť obsahu týchto štítov, je potrebné osvetliť základnú podobu šľachtických erbov. Tie začali vznikať v priebehu 12. storočia, pričom veľmi skoro imitovali rytiersku zbroj. Základom erbu bol štít, na ktorom spočívala zatvorená prilba. Z nej po stranách splyvali prikrývadlá pripomínajúce farebné kusy látky. Tie sa v hornej časti spájali do točenice, respektíve boli prekryté malou korunou. Napokon bol na prilbe umiestnený plastický klenot. Ten mal vo vrcholnom stredoveku značné rozmery a v prostredí rytierskej kultúry sa tešil veľkej obľube. Obzvlášť efektne pôsobili plastické klenoty na slávnostnej zbroji. Rytieri klenoty používali na prilbách predovšetkým počas turnajových hier (Vrtel 2003, 85-87; Glejtek 2013, 39-55). Na druhej strane praktické používanie klenotu netreba preceňovať. Napriek obrovskej popularite, viac než v praktickom používaní, našiel uplatnenie v obrazovej (ikonografickej) rovine (Pastoureau 2018, 210). Neraz dokonca zastupoval štít. V 14. storočí, keď sa v Uhorsku začíname stretávať s erbmi aj u cirkevných hodnostárov, môžeme takýto kompletný erb, resp. klenot s prilbou vidieť len zriedkavo.² Väčšina prelátov sa uspokojila s erbovým štítom bez vedľajších súčastí. V dolnom rohu veľkých pečatí boli najčastejšie stvárnené dva malé štítky s identickým znamením, sprevádzajúce po stranách postavu majiteľa pečate (Glejtek 2017, 16-17; Végh 1935, 1-4). Prepoš Dominik bol členom rodu Bubekovcov. Neprekvapuje teda, že aj ako cirkevný hodnostár používal rodovú symboliku (Siebmacher – Csergheö 1885-1892, heslo: Bebek v. Pelsöcz; Csoma 1888, 159-164). Na Dominikovej pečati však obsah štítov nie je rovnaký. V ľavom štíte je umiestnené bubekovské znamenie v podobe dvojramenného kríža. Vzhľadom na maličké rozmery štítu nebolo možné vyryť do pečatidla ďalšie detaily štítového znamenia. Na rodovom erbe z hornej časti kríža vyrastá na obidve strany trojica pier (obr. 4). Tie v štíte nemožno identifikovať a je pravdepodobné, že vzhľadom na rozmery štítu ani neboli jeho súčasťou. V pravom štíte je nepochybne stvárnený klenot rodového erbu (Vrtel 2003, 88-89). Ten má podobu korunovanej panny, ktorá v ústach drží dvojicu dohora prehnutých rýb. Dominikov erb je tak prejavom heraldickej kreativity, ktorá je medzi prelátmi tohto obdobia skôr výnimočná.

Aj erb ďalšieho prepošta **Benedikta** (1360 – 1379) je zobrazený na veľkej pečati (1363, Vrtel 2003, 102). Má podobu ranogotického štítu, ktorý je umiestnený v strede dolného rohu pečate (obr. 5). V tomto prípade už nesprevádza postavu kľáčaceho prepošta, ale ho priamo zastupuje. Ukazuje to na fakt, že erb sa čoraz viac stával zástupným symbolom, ktorý bez problémov suploval aj portrét preláta. Štít vyplňa jeleň, ktorý je otočený heraldicky doprava.³ Benedikt pochádzal z rodu Himházi, ktorý mal podľa Pála Engela a Pála Lőveia genealogické väzby na rod Himfi (Engel – Lővei 2015, 123). Jedným z dôkazov tohto spojenia je práve erbové znamenie. Pri štúdiu Benediktovej heraldiky je pre nás dôležitá aj pečať, ktorú používal po odchode zo Spiša, v hodnosti vesprímskeho biskupa (1387, MNL OL DL 69994). V nej dva ranogotické štíty nesú identické znamenie jeleňa. Jeleň v ľavom štíte hľadí heraldicky doľava a ten v pravom štíte doprava (obr. 6). Nejde pritom o chybu. Pravidlo heraldickej galantnosti hovorí o tom, že figúry zvierat by mali

² Možno tu spomenúť napríklad rábskeho biskupa Kolomana (1373), ktorý ako nelegitímny kráľovský syn používal upravený anjouovský erb aj so všetkými súčasťami šľachtického erbu. Iba prilbu s klenotom, bez štítu, na dvoch typoch veľkých pečatí zobrazil jágerský biskup Michal zo Sečian (1367) (Glejtek 2020, 24-25).

³ V heraldike sa erby popisujú zrkadlovo obrátene, čiže z pozície toho, kto erb niesol pred sebou. Z pohľadu pozorovateľa je heraldicky pravá časť vľavo a naopak.

pozeráť k sebe a nie jedným smerom. Či už ide o figúry v jednom štíte, alebo aj v kompozícii viacerých štítov (Galbreath – Jéquier 1978, 87-89). To Benediktova heraldická symbolika plne rešpektuje. Porovnanie erbov v obidvoch pečatiach hovorí o tom, že prepošť stabilne používal rodový erb a dôsledne tak dodržiaval aj ďalšie pravidlo o nemennosti erbového znamenia.

Na veľkých kombinovaných pečatiach bol erb len veľmi malým a ťažko čitateľným doplnkom. Pre potreby heraldického bádania sú často využiteľnejšie iné druhy pečatí. Napríklad pečatný prsteň mal síce oveľa menšie rozmery, ale vďaka tomu, že na ňom býva zobrazený len erb, je väčší a čitateľnejší aj v detailoch. Takéto malé pečatidlo vlastnil prepošť **Juraj z Čorne** (1393 – 1405/1406) (1402, MNL OL DL 60492). Stretávame sa tu s jedinečným a nezameniteľným rodovým znamením v podobe orlieho krídla s pazúrmí (obr. 7). Ide o známy heraldický symbol významného uhorského rodu Kanižaiovcov. V rôznych variantoch erbu býva doplnený ešte o nebeské figúry – hviezdu a mesiac (obr. 8; Siebmacher – Csergheö 1885-1892, heslo: Kanisay, I.). Táto figúra nie je v prepoštovej erbovej pečati zasadená do štítu, ale voľne sa vznáša v pečatnom poli. Je to vlastne najjednoduchší spôsob zobrazenia erbovej symboliky. Striktne vzaté, nemožno hovoriť o erbe v pravom zmysle slova, keďže sa figúra nenachádza v štíte. Mnoho prameňov z tohto obdobia nás ale presvedča o tom, že prílišné lipnutie na forme nevedie k žiadnemu výsledku. Doboví rytci, maliari či kamenári pracovali s erbovou symbolikou voľne. Či už ide o zobrazenie štítu, „čisto“ figúry, alebo prilby s klenotom bez štítu, bez akýchkoľvek pochybností ide stále o heraldiku.

Malú erbovú pečať používal aj **Juraj** z Pavloviec (1408 – 1419). Vzhľadom na to, že bola k dokumentu pritlačená cez clonu a je zle čitateľná, nemožno ju použiť na presnú identifikáciu obsahu erbu (1418, MNL OL DF 234262). Napriek tomu sa môžeme pokúsiť o rekonštrukciu prepoštového erbu. Po odchode zo Spiša získal Juraj hodnosť sedmohradského biskupa (1419 – 1423) a neskôr ostrihomského arcibiskupa (1423 – 1439). Z tohto obdobia pochádzajú dva typy jeho erbových pečatí. V prvom prípade je znamenie menej zreteľné. Nepochybne sa tu ale nachádza z dvoch tretín zobrazená postava dlhomasého muža, ktorý drží v rukách ťažko identifikovateľný predmet, pripomínajúci skôr šabľu (1428, MNL OL DL 61418). Čitateľnejšia je mladšia pečať (1437, AMB, f. MMB, sign. 1490; 1438, Hegedűs 2000, 119, Nr. 90). V pečatnom poli je figúra dlhomasého muža vyrastajúceho z koruny, ktorý v ľavici drží knihu ozdobenú sponou, pričom si pravou rukou si chytá dlhú bradu (obr. 9-10). O korektnosti popisu tejto figúry nás presvedča aj iný dôležitý prameň. Juraj nechal do vlastného iluminovaného breviára, ktorý vznikol okolo roku 1435, namaľovať aj vlastný erb s rovnakým znamením. Modrý štít je v tomto prípade ešte prevýšený biskupskou mitrou (Universitätsbibliothek Salzburg, Sign.M. II. 11). Je to typické erbové znamenie, s ktorým sa stretávame aj u ďalších členov rodu pánov z Pavloviec (obr. 11; Siebmacher – Csergheö 1885-1892, heslo: Pálóczy, I. v. Pálóc). Ak vychádzame z premisy, že prelát používal rodové znamenie dlhodobozmenené, dá sa predpokladať, že ho vlastnil aj ako spišský prepošť.

Erb sa nachádza aj v dolnom rohu veľkej pečate prepošta **Juraja z Kežmarku** (1419 – 1433). Má podobu malého neskorogotického, poloblého štítu (1421, MNL OL DL 74887). Jeho obsah je však na pečati len veľmi ťažko čitateľný (obr. 12). Len veľmi hypoteticky možno predpokladať, že by mohlo ísť o erb pánov z Lomnice, resp. niektorej z ich vetiev (Labanc – Glejtek 2015, 34). V takom prípade sa črtá možnosť, že hlavným erbovým znamením by mohol byť kamzík, ako to bolo v prípade prepošta Mikuláša. Doposiaľ známa genealógia Juraja a jeho predkov nám zatiaľ neumožňuje túto záležitosť lepšie objasniť. V súvislosti s erbom prepošta je potrebné spomenúť ešte jeden prameň. Je ním malá okrúhla pečať pritlačená k Jurajovej listine z roku 1432 (obr. 13; MNL OL DL 12448). Keďže je umiestnená pod clonou a má malé rozmery, je rozlíšenie symbolov náročné. Nazdávam sa, že by na pečati mohol byť zobrazený naklonený štít, na ktorom je položená turnajová prilba, čo by erb približovalo šľachtickej heraldike. Ide zatiaľ len o hypotézu, ktorú bez kvalitnejšie zachovanej pečate nemožno potvrdiť.

Majiteľom minimálne dvoch čisto erbových pečatidiel bol prepošť **Ján Stock** (1433 – 1464). Je možné, že mohlo ísť dokonca o prvého spišského prepošťa, ktorý sa úplne vzdal používania veľkého pečatidla s kombinovanými motívmi a pečatil iba erbovými pečatidlami menších rozmerov (1449, Vrtel 2003, 127; 1450, ASB, f. RaSk, Scr. 2, Fasc. 2, Nr. 15). V takom prípade ide nepochybne o ústup od náboženskej pečatnej symboliky a proces profanizácie pečatí cirkevných hodnostárov (Rábik 2003, 332). Na zachovaných pečatiach sa nachádza neskorogotický poloblý štít. Erbovým znamením sú skrížené konáriky vyrastajúce z jedného koreňa (obr. 14-15). Zaujímavé je hľadať pôvod tohto erbového znamenia. Prepošť bol panovníkom nobilitovaný v roku 1431 a v tom čase zrejme prijal aj erb. Nie je síce jasné ako erb vznikol, ale nazdávam sa, že vodidlom k výberu figúr je prepošťovo prímene. Slovo *stock* možno zo stredovekej nemčiny preložiť ako palica, kôl či kmeň (Lexer 1986, 212) V erbe je podobné znamenie nepochybne stvárnené. Nešlo by pritom o nič neobvyklé, pretože v stredoveku boli veľmi obľúbené tzv. hovoriace erby. Erbová figúra v nich priamo odkazovala na meno majiteľa (Hauptmann 1914, 28). Dodnes ich považujeme za najhodnotnejšie a najkrajšie ukážky stredovekej heraldiky.

Jediným stredovekým prepoštom, po ktorom sa nám zachovala autentická podoba erbu priamo na architektúre prepoštského chrámu v Spišskej Kapitule, bol **Gašpar Back** (1464 – 1494). Erb je súčasťou klenbového svorníka, ktorý vznikol počas dostavby v roku 1491. Tvorí ho neskorogotický štít vyplnený otvorenou korunou, z ktorej vyrastá vták s rozpäťtými krídlami. Na štíte spočíva mitra (obr. 16; Janovská – Olejník 2017, 211). Len nedávno sa podarilo objaviť dva typy prepošťových pečatí, na ktorých je tiež zobrazený erb. V oboch prípadoch je neskorogotický štít vyplnený rovnakými figúrami – z koruny vyrastajúcim vtákom. Na jednom type pečate sú však badateľné ešte dve ďalšie menšie figúry. Nachádzajú sa nad vtáčimi krídlami po stranách a zdá sa, že by mohlo ísť o maličké maltské krížiky, resp. štvorlupeňové kvety (ruže?) (obr. 17-18, 1488, ŠA Pr-AP, f. MMK, sign. U949/21). Otázkou je, akého operenca prepošť vo svojom erbe zobrazil. Na prvý pohľad je v prípade svorníka a spomenutého typu pečate badateľný dlhší vtáčí krk, ktorý evokuje hus, resp. labuť. Na inom, staršom type pečate, však pripomína skôr orla, resp. havrana (obr. 19; 1474, AGAD, f. ZDP, Sign. 5583). Prepošťovým erbom sa zaoberal už znalec dejín Spišského prepošťstva Karol Wagner, ktorý spomína erb na prepošťovom náhrobku. Podľa jeho názoru bol v erbe zobrazený havran, alebo orol so zdvihnutými krídlami, po stranách ktorého sa mali nachádzať dva polmesiace (Wagner 1778, 72; Janovská – Olejník, 213). V roku 1472 získal prepošť aj jeho nástupcovia od pápeža Sixta IV. právo používať pri liturgii pontifikálne insígnie – mitru a berlu.⁴ Toto exkluzívne právo sa prejavilo aj v prepošťovej heraldike. Na I. type pečate, ktorú poznáme z roku 1474, je erb tvorený ešte iba štítom. Mitra sa objavuje až na II. type pečate zachytenú na dokumentoch z rokov 1479 – 1489 a na spomenutom svorníku. Bola umiestnená do stredu horného okraja štítu s vejúcimi fimbriami po stranách, tak ako to poznáme z erbov súdobých biskupov. V súvislosti s pečatami je potrebné dodať, že prepošť po udelení privilégia mohol ešte nejaký čas používať staršie pečatidlo. Nové, doplnené o exkluzívny symbol určený len malej skupine vyvolených, si mohol dať vyhotoviť až neskôr. V praxi sa však stretávame aj s tým, že v rovnakom čase preláti používali rôzne varianty erbu, ktorých súčasťou mohli, ale nemuseli byť aj mimoštítové prvky. Celkovo erby cirkevných hodnostárov v 15. storočí smerovali k určitej stabilnej štruktúre. Štít býval v závislosti od postavenia majiteľa v cirkevnej hierarchii doplnený

⁴ Porovnaj: „*Nos igiturtuis in hac parte supplicationibus inclinati, ut tu, qui, utasseris, de nobili ex utroque parente procreatus existis, et successore uti praepositi praedictae ecclesiae, qui pro tempore erunt, pro maioreorum honore, ac reverentia, dictaeque ecclesiae venustate, et decor in praefata ecclesia, et extra eam in quibuscunque locis, in quibus praepositus pro tempore existens, iurisdictione praedictae uti consuevit, mitra etiam auri phrygiata, seumargaritis, et lapidibus pretiosis decorata, ac baculo pastoralis, et alii pontificali bus insigniis, quoties tibi, et aliis placuerit, libere uti [...] de specialigratia tenore presentium indulgemus*“ (Wagner 1774, 347).

o mimoštitové odznaky hodnosti. Biskupi na štít kládli mitru, neskôr i berlu, kardináli zasa klobúk a arcibiskupi procesiový kríž. Nešlo však o zásady, ktoré sa v praxi striktné dodržiavali. Dôležité bolo, aby mal klerik na tieto atribúty moci nárok, pretože bez toho ich používať nemohol, čo zdôrazňuje už v 14. storočí aj slávny znalec dobovej heraldiky a práva Bartol Saxoferrato.⁵ Zároveň ale platí, že prelát, ktorý mal na tieto odznaky moci právo, nemusel ich vo svojom erbe zobrazit (Glejtek 2020, 23-29).

V slovenskej odbornej literatúre nebola doposiaľ venovaná väčšia pozornosť ani erbu prepošta **Juraja z Mecske** (1494 – 1505, 1507 – 1508). Ten sa zachoval na jeho malej prsteňovej pečati. V jej pečatnom poli sa nachádza neskorogotický štít s jemne prehnutými bokmi nenápadne naznačujúci postupný príklon k renesancii. V štíte je umiestnená otvorená listová koruna, cez ktorú prechádza šíp. Na jeho hrote je položená šesťhrotá hviezda a heraldicky vľavo polmesiac (obr. 20; 1498, MNL OL DL 59875). V tomto prípade ide o erb príslušníka šľachtického rodu Mekkse (Csiffáry 2005, 101-102; Siebmacher – Csergheö 1894, heslo: Mekksey).

Podľa najnovších výskumov nastúpil dočasne po Jurajovi na prepoštý post titulárny oropský biskup **Ján z Mecske** (1504 – 1505).⁶ V tomto prípade máme zachovanú len jeho erbóvu biskupskú pečať, ešte z r. 1503 (SA Le, f. SaSk, Nr. 5). Nachádza sa v nej neskorogotický polobľbý štít s rovnakou symbolikou ako u Juraja, len s tým rozdielom, že na štíte je položená biskupská mitra (obr. 21). Potvrďuje to, že išlo o príslušníkov rovnakého šľachtického rodu a neďa sa vylúčiť ani to, že išlo o bratov. Je veľmi pravdepodobné, že Ján rovnakú erbóvu symboliku používal aj po tom, ako bol menovaný spišským prepoštom.

Erb používal aj posledný stredoveký prepošt **Ján Horváth** (1511 – 1544). Jeho základom je štít vyplnený rodovým znamením gryfa s predmetom v rukách. V oktogonálnej prsteňovej pečati sa dá predmet jednoznačne identifikovať ako koruna (obr. 22; 1534, SA Le, f. SpP, Cap. 16, Fasc. 1). V súvislosti s druhou, okrúhrou pečaťou, sa stretáme aj s názorom, že by mohlo ísť o ružu (obr. 23; 1537, Vrteľ 2003, 156). V súlade s názormi ďalších autorov sa však prikláňam k otvorenej listovej korune (Obr. 24; Vitek – Maťugová 2007, 52; Pongrácz 2019, 177; Siebmacher – Csergheö 1885-1892, heslo: Horváth, VI. v. Lomnicza-Kissevich). V prsteňovej pečati je erb tvorený neskorogotickým štítom s náznakmi renesančných výkrojov hornej a bočných strán. Na štíte spočíva mitra. Zaujímavý variant poskytuje druhý typ pečate. V nej je na štíte položená mitra prevýšená ešte klerickým klobúkom. Použitie mitry bolo plne v súlade pápežského privilegia z roku 1472, ktorým Gašpar Back a jeho nástupcovia získali právo nosiť túto insígniu. Zvláštne v erbe pôsobí klobúk, ktorý býva v tomto období takmer výlučne symbolom kardinálskej hodnosti. U ďalších klerikov sa s ním stretávame skôr výnimočne. Jedinou paralelou, s ktorou som sa v sledovanom období stretol, je miniatúra erbu v inkunábule bratislavského prepošta Juraja zo Schönbergu, kde klobúk dopĺňajú uzly na šnúrach, splývajúcich po stranách štítu. Dalo by sa to považovať za reminiscenciu na Jurajovu hodnosť apoštolského protonotára (Hlavačková 2015, 146, 234).

⁵ Porovnaj: „[...] sú insígnie hodnosti alebo úradu, ktoré môže nosiť každý, kto má onú hodnosť či úrad – ako insígnie prokonzulov alebo legátov, tak ako dnes vidíme insígnie biskupov – a tie, ako hovoria zákony, môže nosiť každý, kto má onú hodnosť. Iným však nie je dovolené nosiť ich; ba dokonca kto ich nosí, dopúšťa sa zločinu podvodu, a tak myslím, že ten, kto nosí insígnie doktora, hoci doktorom nie je, má byť potrestaný“ (Saxoferrato 2009, 41, Kap. I).

⁶ V titulátúre listiny z 2. 7. 1505 sa uvádza jeho hodnosť titulárneho oropského biskupa, ako aj spišského prepošta (MNL OL DL 21449). Pôvodne privesená pečať na nej žiaľ chýba.

Záver

Počínajúc prepoštom Pavlom na začiatku 14. storočia po Jána Horvátha v polovici 16. storočia pôsobilo podľa doterajších výskumov na Spiši celkom 17 prepoštov. Vlastný erb používali pri najmenšom desiaty z nich (tab. I.), hoci sa môžeme domnievať, že u niektorých ďalších sa o tom iba nezachovali dôkazy. Na základe známych dokladov môžeme konštatovať, že prienik heraldiky do spišského cirkevného prostredia korešponduje s celouhorským vývojom. Po (arci)biskupoch patrili práve prepošti k špičkám uhorského kléru. Je teda logické, že i oni mali záujem prezentovať sa aj prostredníctvom erbu. Išlo však o postupný proces, o čom svedčí aj fakt, že u prvých prepoštov 14. Storočia, Pavla, Henricha a Jána (pôsobili od 1301 – 1348), sa ich erb ešte na veľkých pečatiach neobjavuje. Prepošti 15. storočia však už svoje vlastné erby stabilne na svojich pečatiach používali. Otázniky panujú len v prípade niekoľkých prepoštov. Opomenúť môžeme Jána de Dominis, ktorý de facto ani nenastúpil do úradu prepošta, a preto sa po ňom ani nemohli zachovať heraldické pamiatky (Labanc – Glejtek 2015, 36). Otázna je situácia v prípade Ladislava z Čobádu, ktorý pôsobil ako prepošt na prelome 15. a 16. storočia. Poznáme jeho prsteňovú pečať, ktorú používal tak v hodnosti lektora (1505, ŠA Pr-AP, f. MMK, sign. U949/26), ako aj prepošta (1509, ŠA Pr-AP, f. MMK, sign. U949/27). Jej súčasťou ale nebol erb. Stretávame sa tu s výjavom typickým pre antické gemy, resp. ich napodobeniny. Pečatnou figúrou je portrét tváre zobrazený z profilu. Na Spiši je takýto námet síce neobvyklý, ale v kontexte uhorských prameňov z tohto obdobia nie úplne výnimočný. Patrilo k „móde“, že si niektorí významnejší farári, prepošti, alebo biskupi zaobstarali pečatné prstene evokujúce návrat k antickým tradíciám populárnym v humanistickom prostredí. Takúto podobu malo nakoniec už jedno z pečatidiel, ktoré používal panovník Matej Korvín (1489, SNA, f. SaBk, Cap. E, Fasc. 14, Nr. 327). Ostáva otázkou, či prepošt Ladislav nejaký erb mal a či ho používal napríklad na inom, zatiaľ neznámom pečatidle.

Erbové znamenia spišských prepoštov môžeme rozdeliť do dvoch skupín. V prípadoch, kde poznáme bližšie genealogické väzby, vieme dokázať, že prepošti používali znamenia z rodových šľachtických erbov. U prepoštov, ktorých pôvod nepoznáme, nevieme presnejšie určiť, odkiaľ pochádzajú. Môžeme sa len domnievať, že v prípade, ak nepatrili medzi nobilitu, volili si ich sami tak, ako to poznáme aj z prostredia kanonikov a nižšie postavených klerikov neskorého stredoveku (Glejtek 2017, 19-22).

Z formálneho hľadiska erby spišských prepoštov zapadajú do kontextu celouhorského vývoja. Základ vždy tvoril štít s jednou, alebo viacerými figúrami. Pristaviť sa môžeme pri obohatení erbu o pontifikálne insígnie, ktorých používanie bolo viazané na pápežské privilégium. Platilo to tak pre liturgické slávenia, ako aj pre vlastnú heraldickú prezentáciu. Táto nová heraldická etapa na Spiši začína prepoštom Gašparom Backom po roku 1472. V Spišskej Kapitule mali právo používať pontifikálie automaticky všetci ďalší prepošti. Neznamená to však, že ho vo svojej heraldike aj všetci využívali. Napríklad Juraj Mecxse mitru na erb nepoložil, ale jeho nástupca Ján Horváth už áno. Zaujímavé je porovnať situáciu v Bratislavskej kolegiálnej kapitule. V roku 1466 získal právo používať pontifikálie jej prepošt Juraj zo Schönbergu (Hlavačková 2015, 109). Toto privilégium sa však týkalo výlučne jeho osoby, a preto si ho nechal znovu u pápeža potvrdiť jeho nástupca Anton zo Šankoviec v roku 1490 (SNA, f. SaBk, Cap. A, Fasc. 1, Nr. 2).⁷ Mitru, ako súčasť erbu určite používal jeho nástupca Mikuláš zo Šankoviec (1508, SNA, f. SaBk, Cap. A, Fasc. 9, Nr. 7). V erbe prepošta Hieronyma Balba ale chýba (1516, MNL OL DL 47138). Túto nestabilitu nemožno nijako preceňovať, pretože hovoríme o období, kde sa presnejšie heraldické pravidla ešte stále formovali. Napokon aj v neskoršom období platilo, že v používaní mimoštítových symbolov

⁷ Za ochotnú pomoc a konzultácie k tejto problematike ďakujem PhDr. Miriam Hlavačkovej, PhD., z Historického ústavu SAV.

moci prelátov existovala na erboch variabilita. Nešlo pritom len o otázky právneho nároku, ale aj technického prevedenia a umeleckého prejavu tvorca daného heraldického artefaktu. Len doplním, že druhá pontifikália – berla – sa v prepoštskej heraldike nevyskytuje vôbec. Rovnako však absentuje aj v erboch biskupov, ktorí mali na tento odznak moci právo automaticky. Jej používanie sa v uhorskej biskupskej heraldike začalo naplno uplatňovať až v priebehu 16. storočia.

Odchodom Jána Horvátha z postu prepošta v roku 1544 nastúpila na Spiši nová, v mnohom odlišná, heraldická etapa. Hodnosť prepošta zastávali spočiatku biskupi diecéz obsadených Osmanmi, neskôr titulárni, resp. vyvolení biskupi (*episcopi electi*) (Labanc – Glejtek 2015, 57-59). Tu už je potrebné skôr než o erboch prepoštov hovoriť o biskupských erboch v najrôznejších variáciách (Glejtek 2010, 255-266).

REFERENCES

Primary sources

- Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie (ďalej AGAD), f. Zbiór dokumentów pergaminowych, signatúra (ďalej Sign.) 5583.
- Archív mesta Bratislava (ďalej AMB), Fond (ďalej f.) Magistrát mesta Bratislava (ďalej MMB), Signatúra (ďalej Sign.) 1490.
- Archív Spišského biskupstva (ďalej ASB), Fond (ďalej f.) Regnikolárny archív Spišskej kapituly (ďalej RaSk), Scrinium (ďalej Scr.) 2, Fascikel (ďalej Fasc.) 2, číslo (ďalej Nr.) 15.
- MagyarNemzetiLevéltár, OrszágosLevéltáraBudapest, DiplomatikaiFénygyűjtemény (ďalej MNL OL DF) 234262.
- MagyarNemzetiLevéltár, OrszágosLevéltáraBudapest, DiplomatikaiLevéltár (ďalej MNL OL DL) 12448, 21449, 47138, 59875, 60492, 61418, 69994, 74887.
- Spišský archív v Levoči (ďalej SA Le), Fond (ďalej f.) Súkromný archív Spišskej Kapituly (ďalej SaSK), Scrinium (ďalej Scr.) IX, Fascikel (ďalej Fasc.) 5; Nr. 5.
- Spišský archív v Levoči (ďalej SA Le), Fond (ďalej f.) Spišské prepošstvo (ďalej SpP), Capsa (ďalej Cap.) 16, Fascikel (ďalej Fasc.) 1.
- Slovenský národný archív (ďalej SNA), Fond (ďalej f.) Súkromný archív Bratislavskej kapituly (ďalej SaBk), Capsa (ďalej Cap.) A, fascikel (ďalej Fasc.) 1, číslo (Nr.) 2; Cap. A, Fasc. 9, Nr. 7; Cap. E, Fasc. 14, Nr. 327.
- Štátny archív v Prešove – Archív Poprad (ďalej ŠA Pr-AP), Fond (ďalej f.) Magistrát mesta Kežmarok (ďalej MMK), Signatúra (ďalej Sign.) U949/21, 26, 27.

Secondary sources

- Berzeviczy, Egyed. 1903. A Berzeviczycsaládczimere. In Turul 21/3, 97-106.
- Csergheő, Géza – Csoma, Josef. 1890. Alte GrabdenkmälerausUngarn. Budapest.
- Csiffáry, Gergely. 2005. Mekcsey István egri várkapitány életrajzához. In Agria XLI, Eger, 99-131.
- Csoma, József. 1888. Magyar sirkövek. In Turul 6/ 4, 159-164.
- Čovan, Miroslav. 2015. Epigrafické a sepulkrálné pamiatky pánov z Brezovice v stredoveku a ranom novoveku. In Roháček, Jiří (eds.). Epigraphica et sepulcralia VI. Praha, 105-138.
- Engel, Pál – Lövei, Pál. 2015. A magyar királyi és az osztrák hercegi család 1380. évi házassági szerződésének két sokpeccétes oklevele. In ArsHungarica 41/2, 117-133.
- Galbreath, Donald L. – Jéquier, Léon. 1978. Lehrbuch der Heraldik. München.

- Glejtek, Miroslav. 2020.* Heraldika v prostredí stredovekých uhorských arcibiskupov a biskupov. In *Studia Historica a Nitriensia*, 24/1, 18-35.
- Glejtek, Miroslav. 2018.* Iconographic Changes of Ecclesiastic Seals in the Medieval Hungarian Kingdom (Illustrated by the Example of Spiš Chapter Provosts). In *Zograf* 42, 55-71.
- Glejtek, Miroslav. 2017.* Niekoľko poznámok k vzťahu medzi cirkevnou heraldikou a sfragistikou. In *Genealogicko-heraldický hlas*, 27/1-2, 15-26.
- Glejtek, Miroslav. 2013.* Heraldika. Úvod do štúdia erbov. Čadca.
- Glejtek, Miroslav. 2010.* Pečate spišských prepoštov od polovice 15. storočia do roku 1776. In *Hromják, Luboslav (ed.). Studia theologica Scepusiensia III. Z dejín Spišského prepoštstva. Spišské Podhradie*, 251-271 + obr. príloha XXVII – XXXVIII.
- Hauptmann, Felix. 1914.* Wappenkunde. München – Berlin.
- Hegedűs, András (ed.). 2000.* Megpecsételt történelem. Középkoripecsétek Esztergomtól. Esztergom.
- Hlavačková, Miriam. 2015.* Juraj zo Schönbergu. Bratislavský prepoš v službách cisára a kráľa. Bratislava.
- Janovská, Magdaléna – Olejník, Vladimír. 2017.* Hviezdicová klenba severnej lode. In *Janovská, Magdaléna – Olejník, Vladimír (eds.). Katedrála sv. Martina v Spišskej Kapitule. Spišské Podhradie*, 211-213.
- Labanc, Peter – Glejtek, Miroslav. 2015.* Spišské prepoštstvo na prelome stredoveku a novoveku I. Príspevok k náboženským dejinám Spiša. Trnava.
- Labanc, Peter. 2011.* Spišskí prepošti do roku 1405. Trnava.
- Medvecký, Jozef. 2011.* Umelecké pamiatky a baroková výzdoba katedrálneho chrámu. In *Judák, Viliam – Bednár, Peter – Medvecký, Jozef (eds.). Kolíska kresťanstva na Slovensku. Nitriansky hrad a Katedrála sv. Emeráma v premenách času. Nitra*.
- Lexer, Matthias. 1986.* *Mittelhochdeutsches Taschenwörterbuch*. Leipzig.
- Novák, Jozef. 1986.* Rodové erby na Slovensku II. Peťkova zbierka pečatí. Martin.
- Pastoureau, Michel. 2018.* Dějiny symbolů v kultuře středověkého západu. Praha.
- Pongrácz, Denis. 2019.* *Series nobilium. Heraldicko-genealogický lexikón. Atlas osobných pečatí I*. Bratislava.
- Rábik, Vladimír. 2003.* Stredoveké cirkevné pečate spišskej proveniencie. Sonda do problematiky. In *Gładkiewicz, Ryszard – Homza, Martin (eds.). Terra Scepusiensis. Stav bádania o dejinách Spiša. Levoča - Wrocław*, 325-337.
- Saxoferrato, Bartolus de. 2009.* Tractatus de insigniis et armis. Traktát o Znamenách a erboch. Vrtel, Ladislav (ed.) – Munková, Mária (trans.). Bratislava.
- Siebmacher, Johann – Csergheő, Géza. 1894.* Wappenbuch des Adels von Ungarnsamt den Nebenländern der St. Stephanskrone. Supplementband. Nürnberg.
- Siebmacher, Johann – Csergheő, Géza. 1885-1892.* Wappenbuch des Adels von Ungarnsamt den Nebenländern der St. Stephanskrone. Nürnberg.
- Végh, Gyula. 1935.* Jegyzetek a magyar országi püspökök címereihez. In *Turul* 49/1-2, 1-4.
- Vítek, Peter – Maťugová, Soňa. 2007.* Lexikón erbov šľachty na Slovensku III. Oravská stolica. Bratislava.
- Vrtel, Ladislav. 2003.* Osem storočí slovenskej heraldiky. Martin.
- Wagner, Carolus. 1778.* *Analecta Scepusiisacri et profani. Pars III. Posonii - Viennae*
- Wagner, Carolus. 1774.* *Analecta Scepusiisacri et profani. Pars I. Viennae*

MIROSLAV GLEJTEK

doc. PhDr. Ing. Miroslav Glejtek, PhD.
University of Hradec Králové
Philosophical Faculty
Department of Auxiliary Sciences of History and Archival Studies
Rokitanského 62
CZ-500 03 Hradec Králové
Czech Republic
mglejtek@ukf.sk

Constantine the Philosopher University in Nitra
Faculty of Arts
Department of History
Hodžova 1
949 74 Nitra
Slovakia
mglejtek@ukf.sk
ORCID ID: 0000-0001-5267-593X
WOS Researcher ID: AAP-6140-2020
SCOPUS Author ID: 57191337638

Prílohy / Appendix

Tabuľka I. Zachovanie erbov spišských prepoštov v r. 1301 – 1544

Table I. Preserved coats of arms of Spiš provosts from 1301 to 1544

Meno prepošta	Doba hodnosti prepošta	Zachovanie heraldickej pamiatky	Typ prameňa
Pavol	1301 – 1315	NIE	
Henrich	1315 – 1322/1323	NIE	
Ján	1323 – 1348/1349	NIE	
(Ján)	1349	NIE	
Mikuláš z Huncoviec	1349 – 1356	NIE-zmienka	náhrobok
Dominik	1357 – 1360	ÁNO	pečať
Benedikt	1360 – 1379	ÁNO	pečať
Ján	1379 – 1382	NIE	
Mikuláš	1382 – 1392	NIE	
Juraj z Čorne	1393 – 1405/1406	ÁNO	pečať
Juraj z Pavloviec	1408 – 1419	ÁNO	pečať
Juraj z Kežmarku	1419 – 1433	ÁNO	pečať
Ján Stock	1433 – 1464	ÁNO	pečate
(Ján de Dominis)	1440	NIE	
Gašpar Back	1464 – 1494	ÁNO	architektúra, pečate
Juraj z Mecske	1494 – 1505, 1507 – 1508	ÁNO	pečať
Ján z Mecske	1504 – 1505	NIE	staršia biskupská pečať
Ladislav z Čobádu	1508 – 1511	NIE	
Ján Horváth z Lomnice	1511 – 1544	ÁNO	pečate

Obr. 1 Rekonštrukcia náhrobku Petra z Brezovice (zdroj: Csergheö – Csoma 1890, 35).

Fig. 1 Reconstruction of the tomb of Peter of Brezovica (source: Csergheö – Csoma 1890, 35).

Obr. 2 Rekonštrukcia erbu na náhrobku nitrianskeho biskupa Juraja z Brezovice (podľa: Medvecký 2011, 224; rekonštrukcia: M. Glejteková).

Fig. 2 Reconstruction of the coat of arms on the tomb of the Nitra bishop George of Brezovica (after Medvecký 2011, 224; drawing: M. Glejteková).

Obr. 3 Pečať prepošta Dominika z r. 1357 (zdroj: SA Le, f. SaSk, Scr. IX, Fasc. 5; foto: Š. Péchy).

Fig. 3 The seal of provost Dominic from 1357 (source: SA Le, f. SaSk, Scr. IX, Fasc. 5; photo: Š. Péchy).

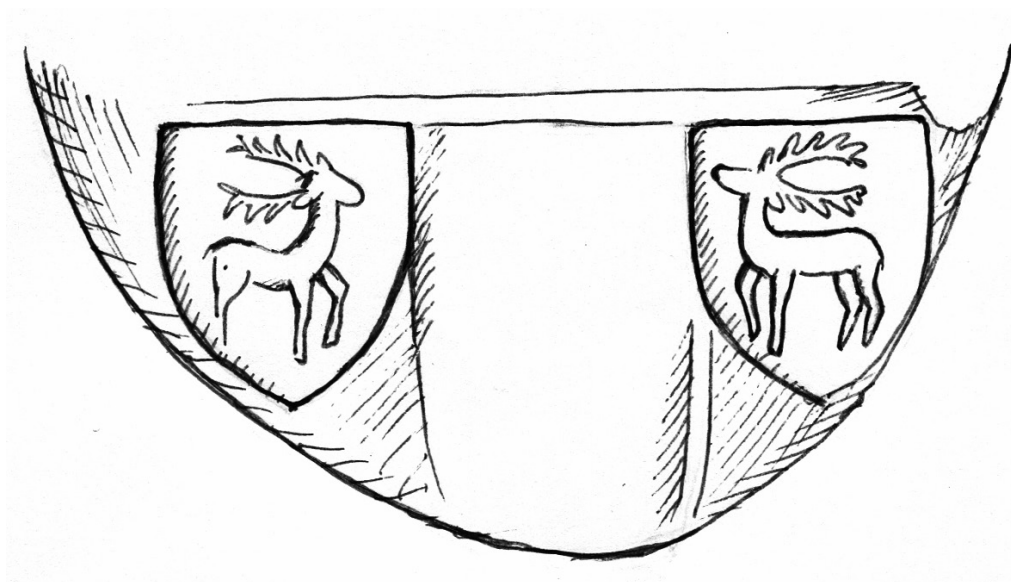
Obr. 4 Rekonštrukcia rodového erbu Bubekovcov (zdroj: Siebmacher – Csergheö 1885 – 1892).

Fig. 4 Reconstruction of the coat of arms of the Bubek family (source: Siebmacher – Csergheö 1885 – 1892).

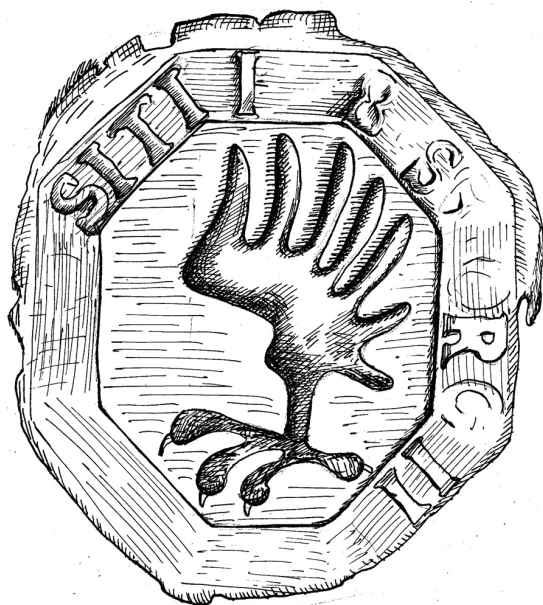
Obr. 5 Pečať prepošta Benedikta z r. 1363 (zdroj: Vrtel' 2003, 89).

Fig. 5 The seal of provost Benedict from 1363 (source: Vrtel' 2003, 89).

Obr. 6 Rekonštrukcia erbových štítov na pečati vesprímskeho biskupa Benedikta z r. 1387 (podľa: MNL OL DL 69994; rekonštrukcia: M. Glejteková).

Fig. 6 Reconstruction of the shields on the seal of the Veszprem bishop Benedict from 1387 (after MNL OL DL 69994; drawing: M. Glejteková).

Obr. 7 Rekonštrukcia pečate prepošta Juraja z Čorne z r. 1402 (podľa: MNL OL DL 1402; rekonštrukcia: M. Glejteková).

Fig. 7 Reconstruction of the seal of provost George of Csorna from 1402 (after MNL OL DL 1402; drawing: M. Glejteková).

Obr. 8 Rekonštrukcia jedného z variantov erbového štítu Kanižaiovcov (zdroj: Siebmacher – Csergheö 1885 – 1892).

Fig. 8 Reconstruction of a variant of a coat of arms shield of the Kanižai family (source: Siebmacher – Csergheö 1885 – 1892).

Obr. 9 Pečať ostrihomskeho arcibiskupa Juraja z Pavloviec z r. 1437 (zdroj: AMB, f. MMB, Sign. 1490; foto: AMB).

Fig. 9 The seal of the Esztergom archbishop George of Pavlovce from 1437 (source: AMB, f. MMB, Sign. 1490; photo: AMB).

Obr. 10 Rekonštrukcia pečate ostrihomskeho arcibiskupa Juraja z Pavloviec (podľa: Hegedűs 2000, 119, Nr. 90; rekonštrukcia: M. Glejteková).

Fig. 10 Reconstruction of the seal of the Esztergom archbishop George of Pavlovce (after Hegedűs 2000, 119, Nr. 90; drawing: M. Glejteková).

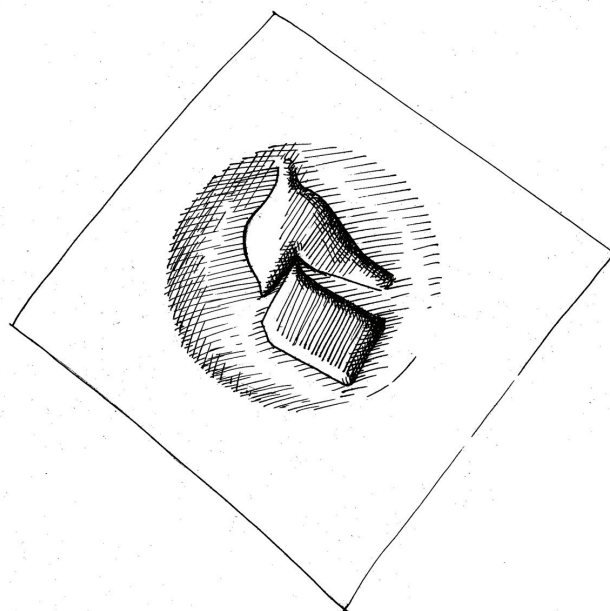
Obr. 11 Rekonštrukcia rodového erbupánov z Pavloviec (zdroj: Siebmacher – Csergheö 1885 – 1892).

Fig. 11 Reconstruction of the family coat of arms of the Pavlovce nobles (source: Siebmacher – Csergheö 1885 – 1892).

Obr. 12 Rekonštrukcia pečate prepošta Juraja z Kežmarku z r. 1421 (podľa: MNL OL DL 74887; rekonštrukcia: M. Glejteková).

Fig. 12 Reconstruction of the seal of provost George of Kežmarok from 1421 (after MNL OL DL 74887; drawing: M. Glejteková).

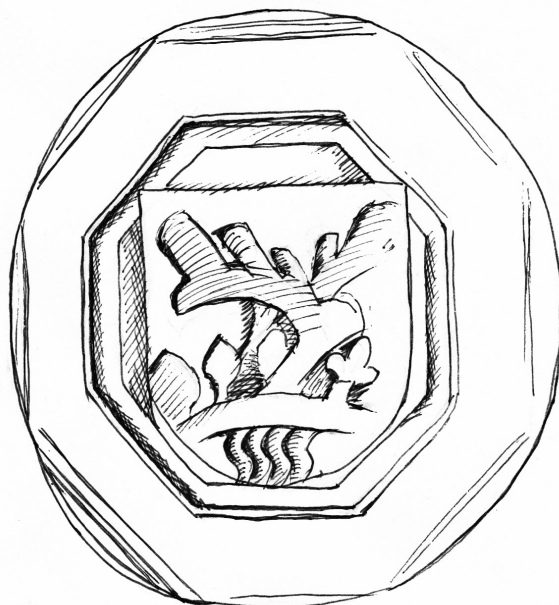
Obr. 13 Rekonštrukcia menšej pečate prepošta Juraja z Kežmarku z r. 1432 (podľa: MNL OL DL 12448; rekonštrukcia: M. Glejteková).

Fig. 13 Reconstruction of a smaller seal of provost George of Kežmarok from 1432 (after MNL OL DL 12448; drawing: M. Glejteková).

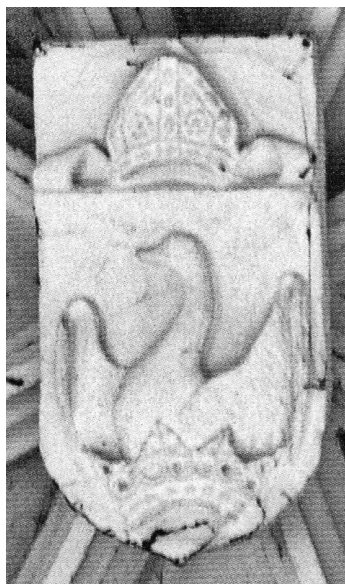
Obr. 14 Pečať spišského prepošta Jána Stocka z r. 1449 (zdroj: Vrtel 2003, 127).

Fig. 14 The seal of provost John Stock from 1449 (source: Vrtel 2003, 127).

Obr. 15 Rekonštrukcia erbu na pečati Jána Stocka z r. 1449 (podľa: Vrtel 2003, 127; rekonštrukcia: M. Glejteková).

Fig. 15 Reconstruction of the coat of arms on the seal of John Stock from 1449 (after Vrtel 2003, 127; drawing: M. Glejteková).

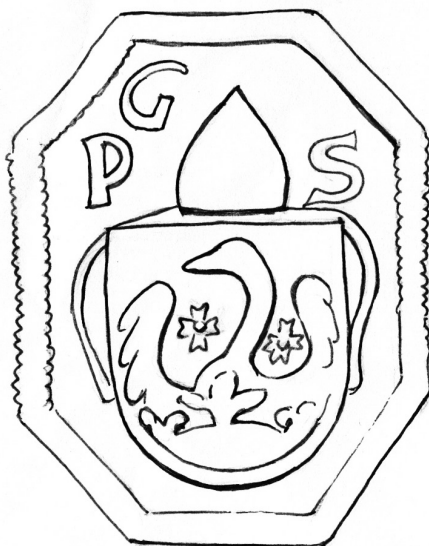
Obr. 16 Erb prepošta Gašpara Backa na klenbovom svorníku chrámu v Spišskej Kapitule z r. 1491 (zdroj: Janovská – Olejník 2017, 211).

Fig. 16 The coat of arms of provost Caspar Back on the roof boss in the Spiš Chapter Church from 1491 (source: Janovská – Olejník 2017, 211).

Obr. 17 Pečať prepošta Gašpara Backa z r. 1488 (zdroj: ŠA Pr-AP, f. MMK, Sign. U949/21; foto: P. Labanc).

Fig. 17 The seal of provost Caspar Back from 1488 (source: ŠA Pr-AP, f. MMK, Sign. U949/21; photo: P. Labanc).

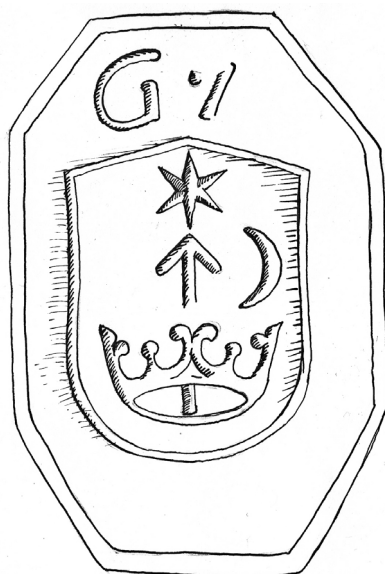
Obr. 18 Rekonštrukcia erbu na pečati Gašpara Backa z r. 1488 (podľa: ŠA Pr-AP, f. MMK, Sign. U949/21; rekonštrukcia: M. Glejteková).

Fig. 18 Reconstruction of the coat of arms on the seal of provost Caspar Back from 1488 (after ŠA Pr-AP, f. MMK, Sign. U949/21; drawing: M. Glejteková).

Obr. 19 Pečať prepošta Gašpara Backa z r. 1474 (zdroj: AGAD, f. ZDP, Sign. 5583; foto: M. Hlebionek).

Fig. 19 The seal of provost Caspar Back from 1474 (source: AGAD, f. ZDP, Sign. 5583; photo: M. Hlebionek).

Obr. 20 Rekonštrukcia erbu na pečati prepošta Juraja z Mecske z r. 1498 (podľa: MNL OL DL 59875, rekonštrukcia: M. Glejteková).

Fig. 20 Reconstruction of the coat of arms on the seal of provost George of Mecske from 1498 (after MNL OL DL 59875, drawing: M. Glejteková).

Obr. 21 Pečať titulárneho oropského biskupa Jána z Mecske z r. 1503 (zdroj: SA Le, f. SaSk, Nr. 5; foto: V. Olejník).

Fig. 21 The seal of the titular Oropa bishop John of Mecske from 1503 (source: SA Le, f. SaSk, Nr. 5; photo: V. Olejník).

Obr. 22 Pečať Jána Horvátha s I. typom erbu z r. 1534 (zdroj: SA Le, f. SpP, Cap. 16, Fasc. 1).

Fig. 22 The seal of John Horváth with the type I coat of arms from 1534 (source: SA Le, f. SpP, Cap. 16, Fasc. 1).

Obr. 23 Pečať Jána Horvátha s II. typom erbu z r. 1537 (zdroj: Vrtel 2003, 156).

Fig. 23 The seal of John Horváth with the type II coat of arms from 1537 (source: Vrtel 2003, 156).

Obr. 24 Rekonštrukcia rodového erbu Jána Horvátha (zdroj: Siebmacher – Csergheő 1885 – 1892).

Fig. 24 Reconstruction of a family coat of arms of John Horváth (source: Siebmacher – Csergheő 1885 – 1892).